

Tutkimuseettinen tarkistuslista

yritysyhteistyönä tehtävään ihmistieteelliseen tutkimukseen (pois lukien lääketieteellinen tutkimus)

Yritysyhteistyössä tehtävässä tutkimuksessa tutkimuseettisistä näkökulmista huolehtiminen on tutkijan vastuulla. Yrityksissä ei välttämättä ole tällaista kompetenssia, jolloin tutkijan on huolehdittava siitä, että tutkimuksen eettiset näkökulmat nostetaan esiin keskusteluissa.

Tutkimusryhmillä ja yrityksillä voi hyvin olla erilaisia oletuksia, käytäntöjä ja osaamisalueita, jotka vaikuttavat tutkimuksen integriteettiin. Siksi on tärkeää, että niistä keskustellaan avoimesti.

Tämän tarkistuslistan pohjana on ollut dokumentti nimeltään Helsingin yliopiston tutkimuseettisten näkökulmien check list yritysyhteistyönä tehtävään ihmistieteelliseen tutkimukseen (pois lukien lääketieteellinen tutkimus). Sen ovat laatineet Helsingin yliopiston ihmistieteiden eettinen ennakoarvointitoimikunta yhdessä tutkimuksen juristipalveluiden kanssa.

Onhan vähintään seuraavista asioista huolehdittu?

Eettinen ennakoarviointi

- Edellyttääkö tutkimuksen toteutus eettistä ennakoarviointia? Tutkijan vastuulla on huolehtia siitä, että tarvittaessa tutkimukselle pyydetään lausuntoa eettiseltä ennakoarviointitoimikunnalta.

Eettiset ohjeet ja periaatteet

- Onko tutkimusryhmä käynyt yrityksen kanssa läpi ainakin seuraavat ohjeet ja periaatteet ja ovatko sekä tutkimusryhmä että yritys sitoutuneet niitä noudattamaan?
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa (HTK-ohje 2012)
 - Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2009)
- Myös seuraaviin ohjeistuksiin, joista löytyy ohjeita yritysyhteistyön tueksi, on suositeltavaa perehtyä:
- The European Code of Conduct for Research Integrity (2017), Revised ed. ALLEA: Berlin.
 - Montreal Statement on Research Integrity in Cross-Boundary Research Collaborations (2013) World Conference on Research Integrity WCRI: Montreal, Canada.

Tutkijan ja yrityksen sidonnaisuudet

- Onko tutkijoiden ja yrityksen välillä mahdollisesti olemassa olevat sidonnaisuudet selvitetty? Onko niistä ilmoitettu yliopistolle?

Yhteistyön sisältö ja luonne

- Liittyykö yhteistyö tuotekehittelyyn, tieteelliseen tutkimukseen vai sekä että? Yhteistyössä tieteellisen kontribuution tulee olla osoitettavissa, ellei yrityksen kanssa ole sovittu siitä, että yhteistyössä ei tehdä tutkimusta.

Tulosten omistaminen, hyödyntäminen ja julkaiseminen

- Onko määritelty, mikä on tutkimuksen tulos ja miten osapuolet voivat tuloksia hyödyntää ja kuka omistaa tulokset?
- Onko sovittu, miten tulokset julkaistaan? On hyvä sopia yhdessä heti aluksi tieteellisten julkaisujen kirjoittamiseen osallistuvat henkilöt ja heidän kontribuutionsa.

Aineistonhallinta

- Onko hankkeelle laadittu asianmukainen aineistonhallintasuunnitelma?

Tutkimukseen osallistuminen tutkittavan näkökulmasta

- Onko tutkittaville maksettavan korvauksen suuruus määritelty ja mahdollistaako korvauksen maksaminen osallistumisen vapaaehtoisuuden vai aiheuttaako se painetta osallistumiseen? Tutkittaville aiheutuvat kulut voidaan aina korvata, samoin vaivannäöstä tai ajasta voidaan maksaa korvaus (rahaa tai sitä vastaava tuote tai palvelu). Tutkijan tehtävä on huolehtia, että korvauksen antaminen ei aiheuta minkäänlaista painostusta tutkimukseen osallistumiseen.
- Onko tutkimukseen rekrytoitavien osallistujaryhmien valinta eettisesti perusteltua? Entä kuka hyötyy tutkimuksesta?
- Onko riskit arvioitu tutkittavan kannalta?
- Voiko tutkittavalle aiheutua tutkimuksesta haittaa tai vahinkoa?
- Onko riski minimoitu?
- On tutkijan vastuulla arvioida tutkimuksen vaikutuksia tutkittavan näkökulmasta, mutta yrityksellä on tietoa tuotteesta tai palvelusta, jolloin mahdollisten riskien ja vahingon arviointi tulee tehdä yhteistyössä.

Tutkimussopimus

- Onko yrityksen kanssa allekirjoitettu tutkimussopimus?

Vastuiden jakaminen ja määrittäminen

- Onko sovittu selkeästi, mistä yhtäältä tutkimusinstituutio ja toisaalta yritys vastaa (tehtävät, riskit ja vahingot, rahoitus jne.)?

Aikataulu

- Käykö sopimuksesta ilmi tutkimuksen tai toimeksiannon aloituspäivä ja onko tutkimuksen tai toimeksiannon päättymisen määritelty yksiselitteisesti päivämäärällä, tavoitteiden saavuttamisella tai muulla sellaisella?

Maksut

- Mikäli yrityksen ja tutkimusinstituution välillä liikkuu rahaa, onko maksuaikataulu ja maksettavat summat määritelty selkeästi?

Yhteystiedot

- Onko sopimuksen osapuolten viralliset yhteystiedot tarkistettu yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä?

Lisätietoja:

Helsingin yliopiston tutkimuseettisten näkökulmien "check list" yritysyhteistyönä tehtävään ihmistieteelliseen tutkimukseen (pois lukien lääketieteellinen tutkimus) https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/check_list_yritysyhteistyona_tehtavassa_ihmistieteellisessa_tutkimuksessa_fi.pdf

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa (HTK-ohje 2012) http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2009) <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

The European Code of Conduct for Research Integrity (2017), Revised ed. ALLEA: Berlin. <http://www.allea.org/wp-content/uploads/2017/05/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017.pdf>

Montreal Statement on Research Integrity in Cross-Boundary Research Collaborations (2013) World Conference on Research Integrity WCRI: Montreal, Canada. <http://www.researchintegrity.org/Statements/Montreal%20Statement%20English.pdf>

Research data management -opas tutkijoille: <http://libraryguides.helsinki.fi/rdm>

Yritys ja yhteisötietojärjestelmä www.ytj.fi